

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

20 Ekim 2026

Sayı : 30824082-610 - 17072455
Konu : Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mustafa KILIÇ
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MEHMET SALİH UZUN'UN
TBMM 7/42716 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR

7/42716
GK 138

SORULAR

Gediz Nehri, yaklaşık 17.600 km² büyüklüğündeki havzasıyla Ege Bölgesi'nin en önemli su kaynaklarından biri olup, Kütahya'dan doğarak Uşak ve Manisa illerinden geçmekte ve İzmir'in Menemen ilçesi yakınlarında İzmir Körfezi'ne dökülmektedir. Gediz Nehri üzerinde 4 il ve 19 ilçenin direk bağlantısı olduğu, sanayi ve evsel atıkların Gediz Nehri'ne direk deşarj edildiği bilinmektedir. Yaklaşık 2 milyon kişinin yaşamını doğrudan etkileyen Gediz Havzası, bölgenin tarımsal üretimi, içme suyu kaynakları ve ekosistem dengesi açısından stratejik öneme sahiptir. Havza içinde yer alan Gediz Deltası ise Ramsar Sözleşmesi kapsamında uluslararası koruma statüsüne sahip önemli bir sulak alandır.

Buna karşın son yıllarda Gediz Nehri'nde sanayi tesisleri, organize sanayi bölgeleri ve kentsel atık su deşarjları kaynaklı kirliliğin arttığı, bazı ölçümlerde su kalitesinin IV. sınıf "çok kirlenmiş su" seviyesine kadar düştüğü yönünde bilimsel çalışmalar ve kamuoyuna yansıyan veriler bulunmaktadır. Özellikle Nif Çayı, Ağıl Deresi ve benzeri yan kollar üzerinden taşınan kirleticilerin nehir sistemine ulaştığına ilişkin bulgular, havzadaki sanayi deşarjlarının denetimine ilişkin soru işaretlerini artırmaktadır.

Kirlilik nedeniyle kuş cennetinde bulunan canlılar ve özellikle flamingolar cennetin dışına çıkarak tatlı su aramak zorunda kalmaktadır. Gediz Nehri'ndeki kirliliğin yalnızca çevresel bir sorun olmadığı; aynı zamanda İzmir Körfezi ekosistemi, Gediz Deltası ve bölgedeki tarımsal üretim üzerinde de doğrudan etkiler doğurabilecek nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

Buna göre;

- 1- Gediz Nehri boyunca faaliyet gösteren su kalite izleme istasyonu sayısı kaçtır? Bu istasyonlarda son 10 yıl içinde ölçülen su kalite sınıflarının yıllara göre dağılımı nedir?
- 2- Gediz Nehri'nde yapılan ölçümlerde IV. sınıf "çok kirlenmiş su" kategorisinde değerlendirilen ölçüm noktası sayısı kaçtır? Bu noktalar hangi bölgelerde bulunmaktadır?
- 3- Gediz Havzası'nda faaliyet gösteren organize sanayi bölgeleri ve büyük sanayi tesisleri son 10 yıl içerisinde toplam kaç kez denetlenmiştir? Yıllara göre denetim sayısı nedir?
- 4- Son 10 yıl içerisinde Gediz Havzası'nda çevre mevzuatına aykırı atık su deşarjı yaptığı tespit edilen tesis sayısı kaçtır? Bu tesislere toplam ne kadar idari para cezası verilmiştir?

- 5- Gediz Nehri'ne bağlanan Nif Çayı, Ağıl Deresi ve benzeri yan kollar üzerinden taşınan kirliliğin kaynaklarına ilişkin Bakanlığınız tarafından yapılmış güncel bir çalışma bulunmakta mıdır? Bulunmakta ise sonuçları nelerdir?
- 6- Gediz Havzası'nda faaliyet gösteren organize sanayi bölgelerinin tamamında çalışma durumunda atık su arıtma tesisleri bulunmakta mıdır? Kapasitesi yetersiz tesis sayısı kaçtır?
- 7- Gediz Nehri'nde son 10 yıl içerisinde meydana gelen toplu balık ölümleri kaç kez raporlanmıştır? Bu olayların tespit edilen nedenleri nelerdir?
- 8- Gediz Nehri'nin İzmir Körfezi'ne taşıdığı kirlilik yüküne (azot, fosfor, ağır metal vb.) ilişkin Bakanlığınız tarafından yapılmış ölçüm veya modelleme çalışmaları bulunmakta mıdır? Varsa sonuçları nelerdir?
- 9- Gediz Havzası'nda sanayi kaynaklı kirliliğin azaltılması amacıyla yürütülen mevcut çalışmalar ile önümüzdeki döneme ilişkin denetim ve iyileştirme programları nelerdir?

CEVAPLAR

2024 yılında İzmir Körfezi'nde meydana gelen toplu balık ölümleri sonrasında Bakanlığımız (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü) koordinasyonunda yürütülen bilimsel değerlendirmeler neticesinde, 15 maddelik "İzmir Körfezi Acil ve Kısa Vadeli Eylem Planı" hazırlanarak uygulamaya alınmıştır. Eylem Planı kapsamında yürütülen çalışmalar ve kaydedilen gelişmeler, sorumlu kurum ve kuruluşlar tarafından altı aylık dönemler halinde Bakanlığımıza raporlanmakta olup, uygulama süreci düzenli olarak izlenmekte ve takip edilmektedir.

Eylem planı çerçevesinde Bakanlığımız koordinasyonunda Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve İzmir Katip Çelebi Üniversitesi ile birlikte yürütülen "İzmir Körfezi Ekosisteminin Değerlendirilmesi ve Kirlilik Kaynaklarının Etkilerinin Belirlenmesi (İzmir İçin Nefes) Projesi" kapsamında İzmir Körfezi'ne ulaşan başlıca kirlilik kaynakları ve yüklerine ilişkin değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamda, Eski Gediz yatağı olan ve Ağıl Deresi olarak adlandırılan su kütlelerinin; kendi drenaj alanından kaynaklanan yağış suları ile birlikte Menemen Ovası sulama geri dönüş sularını ve Çiğli Atatürk Organize Sanayi Bölgesi, Menemen Atıksu Arıtma Tesis (AAT) ve Menemen Plastik İhtisas Organize Sanayii Bölgesi (OSB) başta olmak üzere çevresindeki sanayi alanlarından kaynaklanan arıtılmış atıksuları İzmir Körfezi'ne taşıdığı değerlendirilmiştir. Yapılan yük hesaplamalarında Ağıl Deresi'nin Körfez'e yıllık yaklaşık 95 ton toplam azot (TN) ve 24 ton toplam fosfor (TP) taşıdığı tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmelerde, özellikle yaz aylarında akışın önemli bir bölümünün sulama suyu geri dönüşlerinden, diğer mevsimlerde ise ağırlıklı olarak yağış kaynaklı akışlardan oluştuğu belirlenmiştir.

Proje kapsamında kirlilik yükü değerlendirmeleri, Körfez'e ulaşan ana akım üzerinden Gediz Nehri esas alınarak gerçekleştirildiğinden, Nif Çayı için ayrıca münferit bir kirlilik yükü hesaplaması yapılmamıştır.

Gediz Havzası'nda faaliyet gösteren toplam 12'inci Organize Sanayi Bölgesi (OSB)

bulunmakta olup, bunların 7'sinde Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır. Atıksu Arıtma Tesisi bulunmayan diğer 5 OSB'den; 2'sinin atıksuları belediye kanalizasyon sistemine verilerek ilgili belediye atıksu arıtma tesislerinde arıtılmakta, 2' sinin atıksuları ise başka bir OSB'ye ait atıksu arıtma tesisinde arıtılmak üzere bu tesislere bağlanmakta, 1 OSB'nin ise Atıksu Arıtma Tesisi inşaatı devam etmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11'inci maddesine istinaden atıksu altyapı yönetimi olarak tanımlanan OSB yönetimleri atıksu altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı ve işletilmesinden sorumludur. Bu kapsamda, Gediz Havası'nda faaliyet gösteren organize sanayi bölgelerinde atıksu arıtma tesislerinin kurulması, işletilmesi ve mevzuata uygun şekilde çalıştırılmasına ilişkin yetki ve sorumluluk ilgili mevzuat kapsamında OSB tüzel kişiliklerine aittir.

Bakanlığımızca (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü) sanayiden kaynaklanan konvansiyonel kirleticiler, Avrupa Birliği (AB) mevzuatında yer alan öncelikli maddeler, ülkemize özgü spesifik kirleticiler ve Mevcut En İyi Teknik (MET) bazlı emisyon sınır değerler dikkate alınarak sektörel deşarj kriterlerinin geliştirilmesi ve ulusal mevzuata aktarılması, sürdürülebilir bir endüstriyel atıksu yönetim sistemine geçiş için altyapı oluşturulması amacıyla "Türkiye'nin Endüstriyel Atıksu Profili'nin Belirlenmesi Projesi (TENAP)" yürütülmektedir. Proje sonucunda, etkin bir endüstriyel atıksu yönetimi sağlamak amacıyla mevzuat güncellemeleri yapılacak ve sektöre özgü konvansiyonel kirleticiler (BOI, KOI, AKM, Azot, Fosfor, İletkenlik vd.) ve spesifik kirleticiler (ağır metaller, PAH'lar, PCB'ler, farmasötikler, endokrin bozucu bileşikler vd.) elde edilen bulgulara dayanarak değerlendirilecek, günün değişen ve gelişen şartlarına uygun şekilde atıksu deşarj parametrelerinin ve limitlerinin güncellenmesi planlanmaktadır.

Ayrıca; Organize Sanayi Bölgelerinden (OSB) kaynaklanan atıksuların miktar ve özelliklerinin detaylı biçimde incelenmesi, arıtılmış atıksuların yeniden kullanım potansiyellerinin ortaya konması, sürdürülebilir atıksu yönetim modellerinin geliştirmesi amacıyla "Organize Sanayi Bölgelerinde Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanım Potansiyelinin Araştırılması Projesi" yürütülmektedir. Proje kapsamında; pilot OSB'ler için fizibilite / ön fizibilite raporlarının hazırlanması ve arıtılmış atıksuların yeniden kullanımına yönelik kapsamlı bir eylem planı oluşturulması hedeflenmektedir.

Bakanlığımızca (Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü) havza bazında kirliliğin önlenmesine yönelik gerekli önlemlerin alınmasına veri sağlanması amacı ile 2012 yılından bu yana yürütülen "Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programı (EKİP)" ile izleme çalışmalarımız yürütülmüş, havzaların su kalitelerinin durumları ortaya konulmuş ve sıcak noktalar belirlenmiştir. Bakanlığımızca kirliliğin yerinde tespitine yönelik çalışmalarımızdan kurulu kapasitesi 5000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesisleri deşarj suları 22/03/2015 tarihli ve 29303 sayılı "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği" kapsamında 7/24 online olarak takip edilmektedir. Tesislerde pH, iletkenlik, sıcaklık, çözünmüş oksijen ve debi gibi fiziksel parametrelerle birlikte KOİ ve AKM parametreleri izlenmektedir. Söz konusu istasyonların verileri Bakanlığımızca online takip edilmektedir. SAİS ile atıksu arıtma tesisi çıkış suları değerleri yükseldiğinde alarm oluşmakta, bu alarm durumu İl Müdürlüklerimize ulaşmaktadır. Uzaktan otomatik numune aldırma yöntemi ile alınan atıksu numuneleri Bakanlıkça yetki verilen ve akredite laboratuvarlarca analiz edilmekte ve sonucunda yasal işlem uygulanmakta olup, bu sayede atıksu arıtma tesislerinde 7/24 teknolojik denetim gerçekleştirilmektedir.

Gediz Havzasında 5 sıcak noktada alıcı ortam izlemeleri yürütülmüş; 11 Belediye, 5 Organize Sanayi ve 5 Endüstriyel olmak üzere söz konusu işletmelerin atıksuları 21 SAİS istasyonu ile takip edilmektedir. Bunlardan 12'si Manisa ilinde, 7'si İzmir ve 2'si Uşak ilinde yer almaktadır. Havzadaki endüstriyel gelişme, yoğun tarımsal faaliyetler ve hızla artan nüfus yüzeysel suların kirlenmesine sebep olarak su kalitesinin bozulmasına yol açmaktadır. Havzada hızlı bir sanayileşme yaşanmaktadır. Gediz Nehri 2017-2023 dönemi değerlendirildiğinde; Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği kapsamında nehir genel olarak her yıl III. Sınıf su kalitesinde yer almıştır. 2017'den 2023'e gelindiğinde genel olarak TKN parametresinde artış, çözünmüş oksijen, toplam fosfor ve KOİ'de azalış göstermektedir. Bakanlığımız 2026 EKİP izleme programı çalışmaları devam etmektedir.

Bakanlığımız tarafından Gediz Havzası'nda kirletici kaynakların kontrol altına alınarak su kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla alıcı ortamda ve kirletici kaynaklardaki izlemelerimize ve denetimlerimize titizlikle devam edilmektedir.

Çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre kalitesinin korunması amacıyla Gediz Havzası genelinde 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanun'a istinaden çıkarılan mevzuat kapsamında Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personeli tarafından ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmaktadır. Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren ve çevre kirliliğe sebebiyet verenlere 2872 sayılı Çevre Kanunu ilgili maddelerince idari yaptırım uygulanmakta ayrıca çevre kirliliğine sebebiyet verenler hakkında Cumhuriyet Savcılıkları'na suç duyurusunda bulunmaktadır.